

RE-FORMATIO

7. årgang nr. 2

Marts 1964

Kristus -

den opstandne Herre og Konge

Påskens evangelium beretter om frugterne af den store lydighed, den, der blev en lydighed indtil døden: Om en tom grav og en åben indgang, om en lynglimtende engel og et paradis, der venter på at fyldes af Herrens herliggjorte folk. Det beretter om et navn, som er over alle navne, fordi den opstandne i dag er Herren for den menighed, der bøjer knæ i Hans kirke og i morgen skal være Kongen for den verden, som skal bøje knæ ved Hans fødders skammel.

Der går tråde fra dette evangelium tilbage til en anden beretning, som vi kender lige så godt, en beretning om den store ulydighed og dennes følger, en ulydighed, der blev ulydigheden til døden: Om et tomt paradis og en lukket indgang, om engle med flammesværd og om grave, der begyndte at fyldes med mennesker, der ville være deres eget livs herre og deres egen verdens konge.

Det får skæbnesvangre følger at være lydige eller ulydige mod Gud. Det kan vi med al tydelighed se af disse to bibelske beretninger. Ingen er ulydig blot på egne vegne. Min ulydighed drager andre med sig, bort fra Gud og ind i døden. Som løgnens fader var en morder fra begyndelsen, sådan er løgnen i min mund i dag med til at dræbe mennesker på sjæl og legeme. Gud har nu engang sat mennesket til at udøve herredømme og magt i sin skabte verden. Og vil vi ikke udøve den i lydighedens og livets tjeneste, så kommer vi til at udøve den i ulydighedens og dødens sold. Hvis ikke jorden bliver velsignet for menneskets skyld, så bliver den forbandet. Det er det ansvar, som blev givet os på skabelsens morgen; og siden syndefaldets dage har vi været ulydige ikke bare for egen, men også for andres regning.

Påskens evangelium om den opstandne Herre og Konge forkynder om Ham, der var lydig ikke blot for sig selv, men også for andre. Lydig ikke blot for sin egen skyld, men for ulydige og genstridiges skyld. Lydige for at også vi skal være lydige. Lydig for at vi skal få del i Hans lydighed og dennes frugter. Alt sammen for at Guds vilje må ske på jorden, som den sker i den himmel, hvor døden ikke findes.

Der er i dag noget tvivlsomt over det at udøve magt og herredømme. Ikke mindst gælder det selvfølgelig, når det er en kirke, der tales om. Lidet betænker man, at Gud skabte mennesket, netop for at det skulle udøve magt og herredømme. Ingen slipper for at gøre sin myndighed og indflydelse gældende. Ingen slipper for at sætte sine spor i verden. Spørgsmålet er blot, om dette skal ske i dødens eller i livets tjeneste, om det skal ske i lydighed mod livets Gud til velsignelse eller i ulydighed mod den samme Gud til jordens forbandelse.

Kære ven! Du, som et langt eller et kort liv igennem har gået og spredt død og fordærv omkring dig, fordi et faldent menneske ikke kan udøve sin magt og myndighed på anden vis. Hør engang her! Kristus er opstanden i lydighed mod Guds vilje for at sprede lydighedens frugter omkring sig. Han er opstanden for at være kirkens Herre og verdens Konge. En Herre, der i dag i Åndens skjulthed kommer til sin kirke for at give den magt mod synden; men som i morgen kommer i herlighed for at give den magt mod døden.

Aksel B. Christensen,
Tårnby.

KOMMENTAR:

Liturgico

Som bekendt foreligger der nu forslag til ændring af de hidtil gældende ritualer for den danske kirke. Der er allerede skrevet og talt meget i den anledning, og i meget af det fremførte mærker man frygten for alt, som bare smager af højkelighed. Denne frygt har ført til de mærkeligste beskyldninger.

Man beskylder os, skant vi intet direkte ansvar har for de forelagte forslag, for at ville skabe en messe, der er ren og skær arkæologisk liturgi og derfor aldeles ude af trit med vor tid og dens mennesker. Vi føler os ikke på nogen måde ramt af denne påstand, men mener tværtimod, at modstanderne rammer sig selv.

Det, der med de nye forslag, trods deres åbenbare mangler, er ved at ske, er jo, at den liturgiske fornyelse, der længe har været i gang i den romerske kirke og i andre evangeliske kirker, endelig for alvor når vore hjemlige strande, så det nu ikke længere går an, at vi vedblivende soler os i det rent hjemlige. Den fælles liturgiske fornyelse er, når alt kommer til alt, det mest økumeniske, der overhovedet kan ske. Det er den bedste måde, de adskilte kirker kan vandre mod hinanden på, fordi hele kirkefolket drages med. Vi ser, at den

romerske kirke er på vej bort fra en overbroderet messe hen imod en mere evangelisk med fast prædiken og læsning på modersmålet. Og tilsvarende ser vi, at evangeliske kirker er på vej bort fra en barberet messe og hen imod en katolsk uden at sætte deres evangeliske arv til.

Vi ser i dette det mest løfterige stykke økumenik, for denne påbegyndte udvikling må jo ende med, at vi som et første skridt til kirkelig enhed får givet fælles gudstjenesteform. Vejen til den endelige enhed er nok lang endnu, men vi kan da ikke andet end glæde os over dette "møde midtvejs" undervejs.

Der er nogle ritualkritikere, der ikke vil eller kan se hele denne sag i økumenisk perspektiv. I den hjemlige debat tager de sig ud som drabelige folkelige og folkekirkelige riddere, og vi tvivler slet ikke på, at de nok skal tage kegler. Men det forhindrer alligevel ikke, at de verdenskirkeligt og folkeligt-menneskeligt er mere provincielle, end man i vore oplyste tider har lov til at være.

Man lufter også en vis angst for, at gudstjenesten skal få en for sacrifiel karakter. Er der nogen grund til det? Vi tror det ikke; vi tror tværtimod, at det sacrifielle vil være med til at bringe vor gudstjeneste i en sund balance. Hvorfor er der så mange mennesker, der fornemmer vor kirke, hvor ordet forkyndes rent og sakramenterne forvaltes ret, så frygtelig kold? Hvorfor er der mange, der religiøst ikke finder føde hos os, men først i de små kredse eller hos sekterne? Mon ikke grunden er den enkle, at vi ved at fortie det sacrifielle har sultet disse mennesker og frosset dem ud.

Den svenske teolog G. Wingren, der bestemt ikke kan beskyldes for højkelighed, er i sin bog "Evangeliet och Kyrkan" inde på dette spørgsmål. Han siger således, at de dogmatisk-teorier om den guddommelige handling ingen mulighed har for at bevares rene, såfremt de ikke kombineres med lige så bestemte doktriner om den menneskelige handling i situationer af nød og vanskeligheder. Og disse doktriner er bl. a. også doktriner om gudstjenesten, altså om syndsbekendelse, om bøn, om tak og lovsang. En teocentriske dogmatik, som ikke løber ud i en interesse for liturgiske begivenheder, mister snart muligheden for at være teocentriske. Det er vigtigt at berede plads for den "menneskelige natur" og have interesse for momentet "nedefra", den menneskelige henvendelse til Gud. Denne menneskelige henvendelse er også en Guds gerning, idet bøn og lovsang er Helligåndens gerning. I vor antiliberal skræk for det menneskelige er vi havnet i en monofysitisk og doketisk anskuelse, der på det nærmeste helt har fortrængt mennesket. Men er gudstjenesten pladsen for Guds nyskabende gerninger og dermed pladsen for sakramenterne, så er deri indbefattet, at gudstjenesten også er den menneskelige bøn og lovsangs plads. Momentet "nedefra" er i virkeligheden et moment i Guds nærvær. En rigtig kristologi og en rigtig gudstjenesteteori, som var ubesmittet af monofysitisme og doketisme, skulle uhmættet, nemlig naturligt, kunne udbrede sig om den menneskelige aktivitet, om vor bøn, bekendelse og lovsang, uden at den guddommelige natur noget øjeblik kom i fare.

Domprovsten i Århus lod i en kronik den sidebemærkning (det skulle ud af sidebenene!) falde, at ligesom hæren har sine paradeopstillinger, har kirken det også. Der er begge steder nogle, der for meget går op i uniformer og ydre optræden, og i begge tilfælde er der tale om en højkelighed, som ethvert fornuftigt menneske på det kraftigste må tage afstand fra, for den slags narrestreger tjener jo intet fornuftigt formål og er desforuden ikke helt gratis.

Hæren må svare for sig, men vi andre føler os ikke ramt af den domprovstelige skylle, fordi vi ved, at så enkelt er dette nu engang ikke. Men det er jo den slags, der gør en mand til dagens mand.

De rette messeklæder er for os ikke gallauniform, men derimod det rigtige arbejdstøj at have på i gudstjenesten, når man er for alteret, hvor jo netop det egentlige foregår. Og vi

er glade, om vi har det rette tøj, der i farver er afstemt efter kirkeårets forskellige tønning. Til det at være menneske hører også den leg, som det er at skifte tøj, der passer til lejligheden, og al ægte liturgi er i dybt slægtskab med også denne form for leg. Men det er ingen salighedssag for os. Vi kan klare os med lidt, som nogle af os må og gør, for messen hænger ikke på tøjet, selv om vi altså synes, at det skiftende tøj pynter på messen og er med til at give den karakter.

Paradeforestillinger i fuld krigsmaling kender vi ikke noget til. Ved det årlige præstekonvent i Virring går vi een eneste gang alle i messeskjorte med stola fra præstegården op til kirken; ikke for at tage os ud, men fordi vi er i tjenestens fællesskab med hinanden. Derfor er det for os både naturligt og dejligt at gå sammen op til helligdommen, hvor vor tjeneste falder. For os er sådan kirkegang en bekræftelse i tjenesten og dermed en troens øvelse.

Under vore årlige kirkedage, der rummer mange daglige kirketjenester, har vi også kun een gang procession. Forrest går kirkefolket, siden følger diakonisser og ordenssøstre, og sidst i optøget kommer præsterne. Det er en handling, der vil udtrykke gudsfolkets vandring over Guds hus her på jorden til Guds hus i Himmerig. Jeg tror, at hver deltager føler det at være med i et sådant gudsfolkets tog som en forsmag på det, vi med Grundtvig synger: "Gå, som under grønne lind, til vor Herres glæde ind". Om noget er dette ægte folkelig liturgi! Til vore kritikere kan vi derfor kun sige: "I skulle selv prøve det!" For der er sandhed, der først går op for en, når den gøres!

B. Riisgaard,
Rimsø.

Kommentar til sidste kommentar

København d. 28/2 1964.

I RE-FORMATIO, 7. årgang nr. 1, som jeg netop har modtaget, skriver pastor Ulsdal, Hejls, om det ny efteruddannelsesinstitut for præster:

"Vi tror - endnu da - at de teologiske fakulteter har deres frihed i behold. Selv pastoralseminariet har vel endnu en nogenlunde alsidig og frisindet direktion. Men jeg har i hvert fald ikke hørt noget om en naturlig forbindelse mellem fakulteterne og pastoralseminariet og det kommende efteruddannelsesinstitut. Hvem skal nedsætte direktionen? Det er vi meget spændt på at få at vide!"

Dette spørgsmål besvares af selve lovteksten, som snart længe har været tilgængelig for enhver interesseret. I den af folkettingen vedtagne lov om oprettelse af et efteruddannelsesinstitut for præster, stadfæstet den 14. februar d.å., hedder det i § 2, stk. 2: "Instituttet ledes af en selvstændig styrelse, bestående af 2 repræsentanter for hvert af de teologiske fakulteter ved Københavns og Århus universiteter, pastoralseminariets forstander, 1 repræsentant for Den danske Præsteforening, biskoppen over Helsingør stift samt 2 af kirkeministeren udpegede lægfolk."

Bodil Koch.

Forholdet mellem kirke og stat

(Indledning til en diskussion med kirkeminister Bodil Koch i Danmarks kristelige gymnasias bevægelse i Herning 4. november 1963. Her gengivet efter disposition.)

Det er med spænding og forventning jeg i aften skal møde kirkeministeren og drøfte forholdet mellem kirke og stat. Emnet kan ses fra mange vinkler. Jeg vil prøve at anskue det, som det ser ud set fra en præstegård på landet. -

Lad det da allerførst være sagt, at materielt set har vi det godt. Vi har som præster på landet gode, store boliger, en relativt god løn. Vore sogne er af en størrelse, som giver præsteligt arbejde nok - hvis man selv vil - og vi oplever også, at noget af og til kan lykkes i de sogne, hvor vi er præster.

En sognesammenlægning, hvor præster frigøres til fordel for de store bysogne, vil betyde, at man for at løse spørgsmålet med de alt for store bysogne ødelægger de sogneheder, som giver ideelle arbejdsvilkår (1000-1500 mennesker), uden at bysognenes størrelse alligevel bliver bragt ned på samme ideelle størrelse.

Trods de gode ydre forhold oplever man ved præstekonventer gang på gang, at mange præster er meget modløse. Ja, man får indtryk af, at adskillige har lyst til at rende fra det hele. En del har jo faktisk forladt præstegerningen til fordel for andet erhverv og har kun beholdt de nødvendige kirkelige handlinger og gudstjenester + lønnen. Mange præster føler sig meget isolerede. Man synes, man er muttersalene, der er ingen kirke, som står bagved en. Man har ikke "noget firma i ryggen". I de mørkeste øjeblikke tænker man på Graham Greenes pater José i "Magten og æren". Han følte sig med sin statspension som en velfædet præmie-orde, der ikke gjorde nogen nytte. Man er alene, der er ingen ledelse af kirken, ingen har brug for en, ingen har omsorg for en.

Jamen, vi har da biskopperne! Nej, vi har kun en illusion om biskopper som kirkeledere, en illusion, som søges opretholdt ved bispekors, bispekåber til mange tusinde kroner og bispevielser i fjernsynet. - Et er, at den biskoppelige succession blev brudt ved reformationen, et andet - og det alvorlige - er, at der ingen vilje er hos disse mænd til at være ledere i kirken, til at bære ansvar, til at lide for kirken. Var viljen til at være biskopper til stede, ville det også en dag vise sig, at der var vilje til at få den brudte succession helet.

Kirkeministeren skal - før hun blev minister - have udtalt om folkekirkebiskopperne, at de er den tristeste samling mandfolk i kongeriget. Jeg vil da sige, at de er de triste, ikke fordi de altid kan være store personligheder, men fordi man har villet give dem det største embede: at vogte Guds kirke, ja, lide for den; men den opgave synes de helt at gå udenom.

Ethvert tomrum udfyldes. Udgør folkekirken biskopper ikke kirkens faktiske ledelse, så kan staten ganske enkelt ikke lade være med at tiltage sig ledelsen. I dag er staten kirkens reelle ledelse, en ledelse, der er samlet hos kirkeministeren, de folkevalgte menighedsråd er den lokale ledelse. -

Nu siges dette ikke for at ringeagte de resultater, der er opnået på denne måde. Tværtimod. Mere end nogen anden synes kirkeministeren at have omsorg for folkekirken. I talrige tilfælde har hun fået sagerne til at glide - i et enkelt tilfælde (bestillingstillægget) har hun sat sin ministerpost ind på at få sagen gennemført. Men hun har vist omsorg for kirken som kirkeminister, som statens - ikke kirkens - repræsentant, som en fremmed myndighed i kirken.

Hvis vi skal definere ordet evangelisk som det, der er i overensstemmelse med den åbenbaring fra Gud, som skete med Kristus, så kan det efter min opfattelse ikke være andet, end at folkekirken i sin nuværende, faktiske ledelse og styreform er uevangelisk, for hverken staten eller det almindelige præstedømme (menighedsrådene) har fra oldkirkens dage været kirkens ledelse.

Kristus satte apostle som ledere af kirken. De gav lederstillingerne videre til andre, som snart blev almindelig kendt under betegnelsen biskopper. I de paulinske breve hedder det til biskop Timotheus: "Derfor påminder jeg dig om at opflamme den nådegave fra Gud, som du fik ved min håndspålgelse" (2. Tim. 1,6). "Som mønster på sund forkyndelse skal du holde fast ved det, du har hørt af mig, i tro og kærlighed i Kristus Jesus" (2. Tim. 1,13). I Sct. Clemens brev fra 90'erne hedder det i stykke 42: "Altså kommer kirken fra Gud og apostlene fra Kristus.... Apostlene fik deres sendelse fra vor Herre Jesus Kristus.... Og idet de prædikede gennem lande og i byer, indsatte de deres førstegrade som biskopper og diakoner for de vordende troende efter først at have prøvet dem i ånden..."

Den, man tager ansvaret fra, mister lysten til arbejdet. Den, man giver ansvar, vokser med opgaven.

Et probat middel til at skaffe folkekirken evangelisk ledelse - dvs. rette biskopper - vil være at kappe forbindelsen mellem kirke og stat. Da kirken næppe har initiativ til den slags, må det blive staten, der skal gøre det. Lad kirken sejle sin egen sø, lad det falde sammen og falde fra hinanden, som kun har bestået, fordi staten hidtil har holdt sammen på stumperne.

Det vil blive en skrækelig overgang, men biskper, præster og lægfolk vil vokse med opgaverne.

På en kort tur i Østtyskland, hvor kirke og stat er skilt, mødte jeg flere udtryk for statens hårde kurs over for kirken. Men ingen af de præster, jeg traf, ønskede de gamle tilstande tilbage. Nu kunne man være kirke uden illusioner.

Ved en adskillelse mellem kirke og stat vil værdier gå tabt. Men værdierne, både de åndelige og materielle kan kun trives og sætte nye frugter i en reel situation; forbliver situationen ureel, en illusion, er vi sikre på at miste både værdierne og deres frugter.

Jeg vil lade min indledning munde ud i det spørgsmål til ministeren:

I hvilken grad og på hvilke punkter finder Ministeren, at den nuværende ordning tjener evangeliets forkyndelse og sakramenternes forvaltning?

I hvilken grad og på hvilke punkter finder De, at samme forkyndelse og forvaltning hæmmes af den nære forbindelse mellem kirke og stat, så en sprængning af forbindelsen mellem kirke og stat må anses for ønskværdig og påkrævet?

Per Dolmer,
Laurbjerg.

Knoldperlen

HØJKIRKELIGT HAREM!

I en kronik i Kolding Folkeblad 10/2-1964 fortælles om fastelavnsskikke ved hoffet gennem tiderne. Om Frederik d. 4. berettes, at han ved et maskebal traf den purunge Anna Sophie Reventlow, "blev betaget af hende og gjorde hende til sin gemalinde ved siden af den tyske dronning, han i forvejen havde. Kongen ... overgik alle oldenborgske fyrster ved under

høj kirkelige former at være gift med to hustruer samtidig."

Dansk højkirkelighed har sandelig store idealer at leve op til !!

A.S.

"Jords og Himmels hjertebånd ..."

I anledning af himmelfarten (en såre central frelsesbegivenhed, der påagtes for lidt) konstaterer vist mange moderne prædikanter, at den ikke rigtig passer med vor tids verdensbillede. Så forklarer de med rette, at det, det gælder om, er jo Kristi indgang i den usynlige verden. Og at datidens "primitive" udtryksform altså ikke bør afskrække os. - Men troede man nu også, at Gud sad oven på en slags stor osteklokke; er der ikke en dyb indsigt i, at Gud må være i Himmelen? Nemlig den symbolske: Lyset, som kommer ovenfra, kan kun komme fra "himmellysens Fader"; kirkerne må vende mod øst, for derfra udgår lyset; de begravede må se mod øst, for derfra opstår solen, og derfra sker opstandelsen. Solen viser os "retfærdighedens sol, Kristus, vor Gud".

Der ligger noget af oldtidens dyrkelse af "denne verdens elementer" i dette. Men den er samtidig overvundet; for de dyrkes ikke længere i sig selv, men er blevet mysterier, tegn, hvorved og hvorigennem man kan se Gud.

Vel, kan man så sige, ved at dreje det sådan gjorde kirken sit budskab forståeligt for oldtidens mennesker. Men i dag har vi jo slet ikke oldtidens religiøse udgangspunkt; situationen er en anden, og forkyndelsen må tale ind i vor tid. - Men er situationen nu i så høj grad en anden? Den synlige verden er stadigvæk den netop synlige verden, hvis fænomener er af samme art, ja i stor udstrækning de samme. Hvis ikke evangeliet udtrykkes i denne verdens fænomener, kan det ikke fattes af mennesker, som selv hører denne verden til. Vi kan kun se synligheden, og vil Gud ikke åbenbare sig i den, åbenbarer han sig ikke for os. Og hvis denne verdens fænomener har nogen som helst mening, må det være som manifestationer af det guddommelige. Når usynligheden træder ind i synligheden, er det altid i mysterium.

Hvis det ikke var sådan, var nemlig den yderste dag kommen, da tilværelsens sande virkelighed skal gennembryde denne begrænsede verden. Endnu er det muligt at benægte den guddommelige sfæres eksistens; men virkelighedsbegrebet hos dem, der gør det, er snævert, og de må nøjes med at erklære himmelfarten for umulig og de kristnes gudstjeneste for tåbelig. Men selve mysteriet (eller: hemmeligheden), som har været skjult gennem alle tider (Kol. 1,26), er, at verden peger ud over sig selv, idet den er skabt ved ORDET, og det mysterium er allerede åbenbart, dog således, at man kan "se og dog ingenting se og høre og dog ingenting forstå". Da ORDET nemlig selv antog sig vor natur, var hans guddom usynlig, men dog på grund af legemligheden synlig for dem, "som ved engelens budskab har erkendt Kristi, Guds Søns menneskevordelse", idet sandhedens budskab følger med mysteriet. Grunden til, at når vi ser dagen "af havet til os opkomme", ser vi den egentlige "signede dag", er, at med Kristi nedstigen i vor verden er der blevet en "fylde" (Kol. 1,19) til, hvori Gud sammenfatter alt, både det himmelske og det jordiske (Ef. 1,10). Dermed genoprettes skabningen til sin mening, og fuldendelsen er på vej. Denne "fylde" er Kristus i forening med hans folk, kirken, der er "skabt ved ord og vand". Dermed er der oprettet en livsforbindelse med Gud.

Kirken helliger tilværelsen ved sin eksistens, struktur, vækst og handlinger, især det

eucharistiske offer, hvori den er eet med den troenige Guds indre kærligheds-hengivelse, en himmelsk liturgi (blandt "engle, ærkeengle, troner og herredømmer") midt i denne verden, en projektion af den himmelske ypperstepræsts offer på alteret i det høje - men stadig netop i mysteriet, af tjenesten med brød og vin. Ligeledes bør kirken ved mangfoldige velsignelser og symboler, der angår alle livets forhold, lade Kristus blive synlig i alt og alle; derved viger den profane sfære, hvor Guds nærvær ikke antages, bort for os som et fantom, og skabningen hentes hjem til Gud.

Ud fra forbindelsen med den frelsende "nye skabning" bliver det endelig muligt at få det rette forhold til denne verden, så man hverken opsluges af den eller vammes ved den. Hvis man får lov at opleve noget æstetisk og nogen lykke her - og hvem gør ikke det? - bliver det prøvet på "den kommende verdens kræfter", hvorved længselen med Gud blot forøges. Ja, først når man i tanke og handling erkender, at skabningen peger ud over sig selv, har en eskatologisk karakter, og atter forbinder den med ORDET, bliver den virkelig stabil og reel og når sit mål, f. eks. ægteskabet, som ved mystisk at indsætte os i Guds kærlighed (Ef. 5, 22-32) løftes op i et helt andet plan. Mysteriet er ikke noget, man krampagtigt lægger oven på fænomenerne; men det er selve deres væsens virkeliggørelse. Som S. Ignatius siger: "Selv det, I øver i kødet, er åndeligt; thi alt øver I i Jesus Kristus". Som særlige åbenbaringer af, at skabningens liv ikke er i den selv, men i Gud, tjener lidelser, sygdomme og død og den strenge disciplin, afsavn og askese, som kristne må pålægge sig, netop for at bevare og udfolde livet. De, der går klosterlivets vej, står som særlige manifestationer, der bringer tingene på plads for hele den øvrige del af det mystiske legeme.

Sakramenterne er hermed ikke længere i luften frit svævende og derfor de fleste mennesker ligegyldige. På en uventet måde kan bunden slås ud af spidsfindige overvejelser af, hvor mange sakramenter der er, forårsagede af tranghalsede sakraments-definitioner, der tenderer mod at gøre sakramenternes tal stadig mindre. En dissekerende mentalitet er ikke nok i tilværelsen; man bør få et stærkere blik for symbolsk mening og sammenhæng. Ud fra fordybelse i disse skrifternes, liturgiernes og fædrenes tanker vil der sikkert også åbnes uanede perspektiver i forståelsen mellem de forskellige dele af kirken.

En lettilgængelig indførelse i den ældste kirkes opfattelse af mysterierne findes i Bjørn Højbos højest læseværdige bog "Evangelium og Oldkirke" (Pauluskredsens Forlag 1961, ca. 13 kr.).

Ole Fr. Stjernfelt,
Århus.

Læsefrugter

Der findes en teologi, der er kunst, og en anden, der er videnskab eller i det mindste bestræber sig for at være det. Det har fra tidernes morgen været sådan, og bestandig har de videnskabeligt indstillede over de nye læderflasker forsømt den gamle vin, medens kunstnerne, der sorgløst er blevet stående ved mangel på ydre vildfarelse, har været til trøst og glæde for mange. Det er den gamle ulige kamp mellem kritik og skabelse, mellem videnskab og kunst, hvorved hine altid har ret, uden at nogen egentlig har glæde deraf, medens disse bestandig bliver ved med at udså troens, kærlighedens, trøstens, skønhedens og evighedstankens sædekorn og bestandig finder god jordbund. Thi livet er stærkere end døden, og troen er magtigere end tvivlen.

(Hermann Hesse i romanen "Under Hjulet", 1906, v/B.R.)

PERISKOP

Hyrdebrev fra de norske biskopper:

(U D D R A G)

"Den åndelige og moralske forvirring i tiden er kommet så langt at ingen lenger vil benekte eller bagatellisere den. Dypt alvorlige kjennsgjæringer forbyr oss å lukke øynene eller å pynte på tingene.

Når forholdene omkring det 6. bud spesielt er i rampelyset, stemmer det bare med det vi møter i alle moralske forfallstider. Tilstanden på dette livsområdet er og forblir den første målestokken for hele folkets moralske nivå, og ikke minst for ungdommens. Derfor kreves det særskilt klarhet og myndighet her - ut fra den guddommelige ordning med ekteskapet som monogam og livsvarig forbindelse mellom mann og kvinne, og som den eneste legitime form for seksuelt samliv.

Men er det på denne måten nødvendig å innprente Guds uforanderlige lov, er det ikke mindre nødvendig å gjøre klart hvordan alle Guds bud er gitt i kjærlighet, for å verne og fremme det liv, som Han har gitt oss. Ja, det kristne budskap går ut på mer enn det: det lover tilgivelse for den som faller og en ny kraft til den som ikke magter kravene.

Her er all rett kristendoms innerste hjerteslag. Dens budskap er en klar beskjed, og det trenger i sannhet tiden og ungdommen. Den reiser idealer som kan utløse lengsler og krefter, og det behøves virkelig overfor den materialisme og sanselighet som truer med å ta overhånd. Men først og sist er kristendom det glade budskap om Guds kjærlighet, som forstår også den tids rotløse og rådløse mennesker, og som alltid kan gi livet innhold og mål.

Men samtidig som vi sier dette ja til vårt kristne mål for ungdommens oppdragelse og folkets liv, må vi si et like så avgjort nei til alt som går denne målsetting imot, og som bryter ned det vi ellers prøver å bygge opp.

Vi har her nylig opplevd et grotesk eksempel på hvordan statsinstitusjonene kan motarbejde hverandre. Mens skole og kirke i samsvar med sitt offisielle oppdrag strever med å innprente ekteskapets ukrenkelighet og det seksuelle renhetsideal, formidler kringkastingen forslag til skolen om å undervise de større barn om hvordan de kan leve i strid med Guds bud uten å risikere uønskede følger.

Det er riktig nok at enhver i tenke- og talefrihetens navn må ha frihet til å forfekte hva han vil. Men en "kristen" stats ansvarlige institusjoner kan og må ikke stille seg til disposisjon for en privat mening som direkte undergraver statens etiske grunnvoll og idealer. Derved gjør man seg medansvarlig for oppløsningen, enten man vil det eller ikke."

Foranledningen til biskoppenes hyrdebrev var en henvendelse fra norske lærere, underskrevet av 3000 lærere, hvori de anmodede biskoppene som kirkens ledere at tale et kirkens ord om de moralske problemer, særlig jo de seksualmoraliske. Biskoppene udarbejdede så dette brev og vedtog dets udsendelse ved bispemødet i høst 1963. Det blev beordret oplæst - og ordren blev selvfølgelig efterkommet - i alle landets kirker på konfirmationssøndagen, første søndag i december. Altså en dag, hvor kirkerne landet over var stuvede fulde, og hvor det ansvar, man har over for ungdommen, var i alles tanker. Hver eneste kirkeganger fik et eksempel af hyrdebrevet med hjem. Det vakte meget stor opsigt og meget stor glæde og tilfredshed

over hele Norges land. Det føltes velgørende, at kirken endelig talte, og talte så velovervejende og grundigt.

Biskop Smemo bad radioens ledelse om tilladelse til eller anledning til at læse brevet op i radioen. Dette blev afslået af radioens leder, Ustvedt, så vidt jeg husker med den begrundelse, at det indeholdt angreb på andre samfundsinstitutioner, f. eks. radioen. Dette afslag vakte et kolossalt røre, endnu større røre end brevet selv på en måde. Der blev skrevet om det under store overskrifter i alle aviser, selv "Arbeiderbladet", regeringsorganet, ankede over denne mangel på frisind. Der blev pr. interpellation en mammutdebat om det i stortinget, den strakte sig over et par dogn og var i det hele taget af samme format og hårdhed som den debat, der førte til regeringen Gerhardsens fald tidligere på året. Den debat blev jo refereret i lange baner i Kristeligt Dagblad, men denne her - ikke et menneske i Danmark aner jo, at den har været. Jo, d v.s. - Kristeligt Dagblads redaktør ved det, for han læser norske aviser, det hører med til hans job, men han lod altså ikke sin viden gå videre.

Man undrer sig endnu engang over, hvorfor vi ikke må blive holdt underrettet om så betydningsfulde begivenheder i vore nabolande. Er det frygten for, at "gnister skal flyve over hegnet"?

Løvrigt kan oplyses, at den adresse til stortinget fra 129.000 norske kvinder, der fornylig blev afleveret, stadig samler flere stemmer. Der var så mange kvinder, der var skuffede over, at de ikke havde haft lejlighed til at skrive under, at man besluttede at lade underskriftindsamlingen fortsætte. Den er foreløbig oppe på 200.000 underskrifter.

I denne forbindelse kan man ikke lade være med at tænke på den svenske underskriftaktion, der nåede op på 2,2 mill. underskrifter, med en nedskæring af kristendomsundervisningen i skolerne. Den blev forestået af Diakonistyrrelsen og alle rigets biskopper. Underskriftblanketter blev sendt ud til alle præster med ordre fra biskoppen om at gøre noget ved det. Og - en 8-10 dage efter at præsterne havde modtaget blanketterne, blev de ringet op af biskoppen med forespørgsel om, hvorvidt de så havde gjort noget ved det. Og det blev meget bestemt pålagt, at hvert eneste menneske i Sveriges land skulle have været stillet over for en underskriftblanket, underskriftindsamlerne måtte gå om igen, indtil de havde truffet nogen hjemme. - Det var altså virkelig en kirkens aktion i samarbejde med de forskellige frikirker og sekter deroppe.

Asger Højlund,
Kingos kirke, København

Herhjemme går også for tiden sexdebatten over land og by, det seksuelle "evangelium" forkyndes højlydt og højstømt via radio og TV. Endnu har kirken ikke ladet sin røst høre, så den er blevet hørt. Tilsyneladende kan vore biskopper ikke blive enige, så et hyrdebrev kan udsendes. Var det på sin plads under besættelsen, er det mindst lige så meget på sin plads nu under denne "besættelse". Der melder sig i denne forbindelse et ord fra Ezekiel, der burde kunne ryste både biskopper og præster og mande os op til død: "Så siger den Herre Herren: Ve Israels hyrder, som røgtede sig selv! Skal hyrderne ikke røgte hjorden? I fortærede mælken, med ulden klædte I Eder, de fede dyr slagtede I, men hjorden røgtede I ikke; de svage dyr styrkede I ikke, de syge lagte I ikke, de sårede forbandt I ikke, de adspaltede bragte I ikke tilbage, de vildfarende opsogte I ikke, men I styrede dem med hårdhed og grumhed (ja, eller lod I frisindethed og veg slaphed være!). Derfor spredtes de, eftersom der ingen hyrde var, og blev til æde for alle markens vilde dyr; ja, de spredtes." (kap. 34,2 ff.).

For at råde bod på denne skade ved vi, at der er nogle, der her i marts har forsøgt at tage et initiativ, inden det er aldeles for sent. Vi håber, at det må lykkes, og at det vil vinde bred tilslutning. Vi skal siden bringe nyt herom.

R e d .

LÆST:

Mogens Krusturp: Kirker og Moskeer i Levanten. (Munksgaard - "Søndagsuniversitetet")

Billigbogserierne giver mulighed for at få værdifuld læsning til en billig penge. Således med Munksgaards serie "Søndagsuniversitetet", hvor der gengives foredrag, holdt i radioens Søndagsuniversitetet.

Krusturps bog giver en kyndig og lædig introduktion, så man får lyst til at vide mere om emnet og om muligt selv besøge de afbildede anatoliske helligsteder.

I den senere tid føres talrige pilgrimme på jorsalfærd med charterfly, og da kan det være nyttigt at udfylde de mange flyvetimer ved læsning af en sådan lille bog, som er nem at stikke i lommen.

Det er jo ikke mindst den islamiske verden, man møder i de hellige lande, ja i selve Zions stad. Det er lovlig kategorisk, når forfatteren erklærer, at de forgyldte zinkplader på klippemoskeen er uklædelige! Han foretrækker den gamle blytækkede kuppel, som jeg ikke har set, men den nye gyldne farve virker varm og festlig og med en fin kontrast mod en blå jerusalemhimmel foruden de lysblå eller køliggrønne fajance- og marmorplader på den ædle bygnings ydersider - dog: de gustibus.....!

Det er måske også lovlig kategorisk rent ud at proklamere, at kirkeåret i "den ortodokse verden" begynder 1. september (side 24). Både "kirkeåret" og den ortodokse verden kunne man ønske lidt nærmere bestemt. Det er rigtigt, at man fra det 7. årh. regnede med en tidsbestemmelse (anni ab origine mundi), som begyndte med 1. IX. 5509 f. Kr., men mon den ortodokse kirke over en kam regner med en novitet som "kirkeåret" - og at alle disse østkirker skulle regne med 1. sept. som kirkeårets første dag, ja det er muligt, men fast utroligt. Den ortodokse "verden" synes at være for ubestemt et begreb, hvis man søger nærmere verificering af det med kirkeåret.

Det gør jo altid lykke i et folkeligt foredrag med lidt anekdotestof, så lytterne ikke lukker for radiokassen, sådan lige med det samme, disse lyttere, som Krusturp åbenbart har skelet til i kapitlet om Simeon Søjlehelgens kirke. Kun "et øjeblik" vil forfatteren dvæle ved Søjlepeter selv, men det fylder nu rigeligt, hvad der fortælles, så der bliver ikke megen plads til beskrivelse af det, som overskriften handler om, Qalaat Seman.

Meget indholdsmættet og fængslende virker de to kapitler om billedstormere og Hagia Sophia. Man glæder sig over forfatterens artistiske ordvalg og evne til "ordmaleri", når han beskriver den musiceren med rumforhold, som er nedfaldet i de ærværdige bygninger i Mellem-østen og i moskeerne i Istanbul. Side 90-91 bør man læse to gange, for det er så smukt, hvad der siges: "Mens Hagia Sophia er et vibrerende under af lys og guld, ligesom befriet for jordisk tyngde, et arkitektonisk transsubstantiationsunder, så er den tyrkiske bygning (sultan Bayezits moske) klar i sin afgrænsning, og bygget op af elementer, som er ordnet parataktisk. Der er ingen bevægelse i rummet. Det er i grunden en umådelig stue med gulvet dækket af tæpper og med lamper hangende i lav højde. Der er noget tidløst over rummet, som understreges af de mange bornholmerure (sic!), som angiver bedetidene: Evigheden som mødes med døgnets rytme. Mens Kristi ansigtstræk så at sige kunne projiceres på de byzantinske kuplers "hulspejl" som en vældig Veronicas svededug og anskueliggøre de ord, at hvor to og tre er forsamlede i mit navn, der er jeg selv til stede, så fornemmes i de tyrkiske moskeer den uendelige afstand til Allah, som mennesket nærmer sig i selvdødslettende alvor som spinkle arabesker stiger koransangen mod det uendelige store."

Bogen er en fin lille tryksag på godt papir og med klare, instruktive illustrationer med

flere gode fotos af forfatteren. Efter læsningen forbavses man over, at man fik så meget at vide på så få sider, og man længes efter at gæste Hagia Sophia, der henvend 1000 år var det østromerske riges åndelige centrum. Forfatteren skriver: "Vi kan forestille os Erik Ejegod og dronning Bodil på vej til det hellige land opleve kirken og drage sammenligning med de hjemlige kirker. Da var Hagia Sophia næsten 600 år gammel".

S. Mejndor, Hyllested

PRÆSTEKONVENT

Alle kirkeligt sindede og højkirkelige præster indbydes hermed til præstekonvent i VIRRING kirke og præstegård 19.-21. maj.

Af programmet kan nævnes:

Konventet begynder tirsdag den 19. maj kl. 18 med vesper. Kl. 20: foredrag om vaticanerkonciliet forv. ved sognepræst Gerh. Pedersen, Studsgård.

Onsdag den 20. maj: Kl. 10: foredrag om kirkens væsen og væren (bisperembedet) ved rom.-kat. præst. Kl. 16: foredrag ved sognepræst Jørgen Glenthøj om den kirkelige demokratisering teologisk betragtet. Kl. 20: kirkeminister Bodil Koch.

Torsdag den 21. maj: Generalkapitel. // Daglige messer (kl. 8), tidebønner, skriftemål.

Alle henvendelser om konventet bedes rettet til pastor Dolmer, Laurbjerg, hos hvem programmer kan fås, og til hvem tilmeldelser bedes sendt senest den 27. april. Prisen søges holdt på ca. 50 kr.

INDHOLDSFORTEGELSE

7. årgang nr. 2 - Marts 1964

	Aksel B. Christensen:	Kristus - den opstandne Herre og Konge	29
KOMMENTAR:	B. Riisgaard:	Liturgica	30
	Bodil Koch:	Kommentar til sidste kommentar	32
	Per Dolmer:	Forholdet mellem kirke og stat	33
KNALDPERLEN:	A.S.:	Højkirkeligt harem	34
	Ole Fr. Stjernfelt:	"Jords og Himmels hjertebånd..."	35
LÆSEFRUGTER:	B.R.:	Hermann Hesse om theologien	36
PERISKOP:	Asger Højlund:	Hyrdebrev fra de norske biskopper 1963	37
LÆST:	S. Mejndor:	Mogens Krusturp: Kirker og Moskeer i Levanten ...	39

Nej, RE-FORMATIO er ikke blevet mindre - selv om der kun er 12 sider denne gang - det er kun bogstaverne. Storfængden er i omfang som ellers. Vi håber, at læserne hurtigt vil vænne sig til det nye skriftbillede, som iøvrigt er større end, hvad man er vant til fra mange andre blade. I løbet af 2-3 måneder vil vi få rådighed over en skrivemaskine med lidt mere "luft" mellem bogstaverne.

R e d .

RE-FORMATIO udsendes af en kreds af præster i den danske kirke.

REDAKTION: C. B. Hansen, Dråby pr. Ebeltoft; O. Lund Pallesen, Kgs. Lyngby;

Poul Ulsdal, Hejls; Per Dolmer, Laurbjerg; B. Riisgaard, Rimsø pr. Voldby (ansvarshavende).

EKSPEDITION: Poul Dahl, Ålsø pr. Grenå,

giro 881.42, telefon Ålsø (063) 3.16.08.

Bladet kommer i mindst 8 årlige numre og

koster 10 kr., for studerende dog 7,50 kr.